

Εισαγωγή - Ερευνητικό Ερώτημα - Μεθοδολογία

Τις τελευταίες μέρες, υπάρχει ένα πλήθος δημοσιευμάτων σχετικά με το ζήτημα της μετατροπής του μουσείου της Αγίας Σοφίας σε ισλαμικό τόπο λατρείας (τζαμί). Η παρούσα προσέγγιση αποσκοπεί σε μία άμεση - ευσύνοπτη ανασκόπηση και ανάλυση του ζητήματος βάσει της εφαρμογής της θεωρίας επιστημονικών προβλέψεων στη διαχείριση κρίσεων.

Το βασικό ερώτημα το οποίο καλούμαστε να απαντήσουμε είναι ποια πιθανότητα υπάρχει να μετατραπεί η Αγία Σοφία από μουσείο σε χώρο μουσουλμανικής λατρείας μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου. Η μεθοδολογία, η οποία θα ακολουθηθεί για την ανάλυση του ερωτήματος είναι αυτή της πρόβλεψης διά της αποδόμησης ερωτήματος. Το βασικό ερώτημα αποδομείται μέχρι να προκύψουν υποερωτήματα τα οποία μπορούν να διαχειριστούν ευκολότερα. Η διαδικασία περιλαμβάνει τον υπολογισμό της πιθανότητας πραγματοποίησης των υποπροϋποθέσεων και στη συνέχεια τον υπολογισμό της τελικής πιθανότητας για την πραγματοποίηση του ζητούμενου ενδεχομένου βάσει αυτών.

Ιστορικό

Η Αγία Σοφία χτίστηκε με τη μορφή που έχει σήμερα, το 537, από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό Α'. Έκτοτε λειτουργούσε ως Ορθόδοξη εκκλησία μέχρι και την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς. Ένα μικρό διάστημα περίπου 60 ετών είχε λειτουργήσει και ως καθολικός ναός, κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών. Μετά την Άλωση, λειτούργησε ως ισλαμικό τέμενος μέχρι και το 1934, οπότε και ο Μουσταφά Κεμάλ την μετέτρεψε σε μουσείο.

Στην Τουρκία υπάρχει ένας αριθμός ανωτάτων δικαστηρίων, μεταξύ των οποίων το Ανώτατο Δικαστήριο του Κράτους (αντίστοιχο του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας) και το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Νομικά, η προσπάθεια μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τέμενος έχει ξεκινήσει από το 2005, οπότε η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Σύνδεσμος Προστασίας Ιστορικών Μνημείων και Περιβάλλοντος» προσέφυγε στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο εναντίον της απόφασης λειτουργίας του κτιρίου ως μουσείου του 1934. Η υπόθεση εκδικάστηκε οριστικά το 2018, χωρίς να γίνει δεκτό το αίτημα της Μ.Κ.Ο. . Η υπόθεση που έχει προκύψει έχει τεθεί ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου του Κράτους. Η υπόθεση ξεκίνησε το 2016, με την προσφυγή ενός αριθμού πολιτιστικών σωματείων. Η μέχρι τώρα εισήγηση του Δικαστηρίου είναι η διατήρηση του μουσειακού χαρακτήρα του κτιρίου, με παράλληλη άδεια σε πιστούς για την άσκηση θρησκευτικών δραστηριοτήτων, χωρίς όμως να θεωρεί παράνομη την προηγούμενη απόφαση του 1934. Το Ανώτατο Δικαστήριο του Κράτους συνεδρίασε στις 2 Ιουλίου 2020 και η απόφαση αναμένεται να εκδοθεί μέχρι τις 15 με 16 Ιουλίου, οπότε και θα συμπίπτει με την επέτειο του στρατιωτικού πραξικοπήματος εναντίον του Ερντογάν.

Το Ανώτατο Δικαστήριο του Κράτους έχει ιστορικό για την μετατροπή μουσειακού χώρου σε τέμενος και στο παρελθόν. Συγκεκριμένα, στα τέλη του 2019, εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία ένα άλλο βυζαντινό κτίριο, η Μονή της Χώρας η οποία λειτουργούσε αρχικά ως τέμενος και έπειτα ως μουσείο, σύμφωνα με απόφαση του 1958, μετατράπηκε σε τέμενος. Η

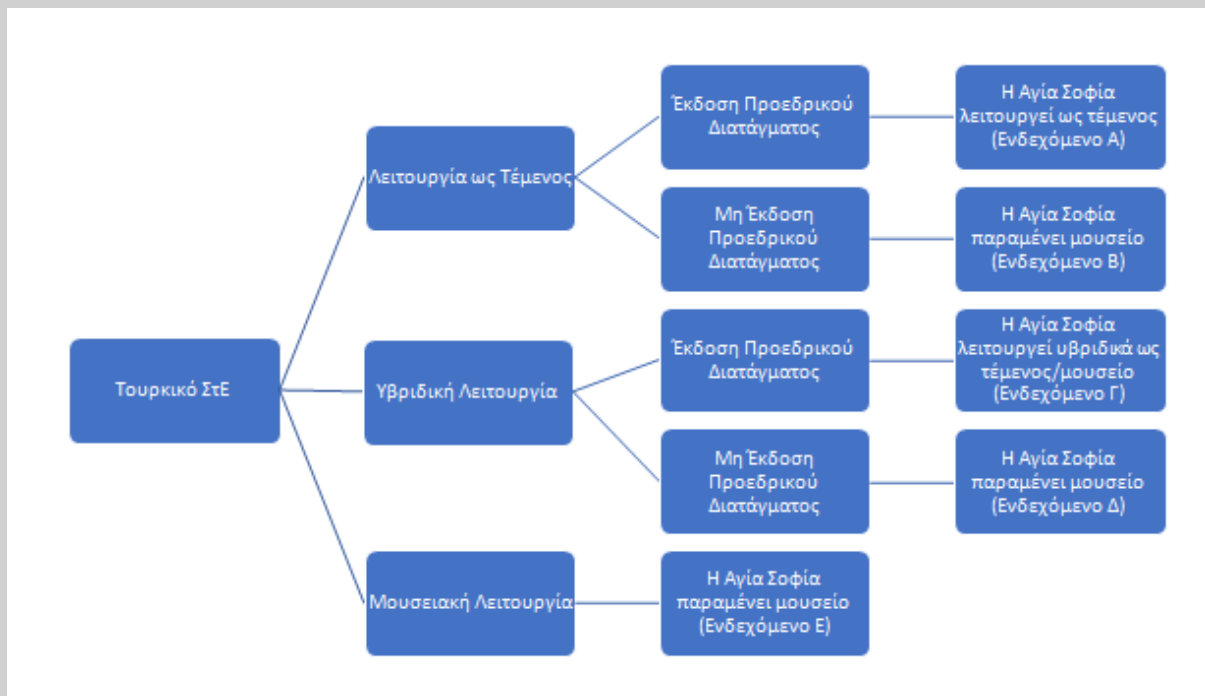
απόφαση θεωρούσε ως παράνομη την προηγούμενη απόφαση μετατροπής σε μουσείο της Μονής. Παρότι όμως υπήρχε η απόφαση, αυτή δεν εφαρμόστηκε ποτέ, καθότι απαιτούσε την έκδοση προεδρικού διατάγματος για την εφαρμογή της, το οποίο και δεν εκδόθηκε ποτέ.

Δενδρόγραμμα

Επομένως, υπάρχουν τρεις πιθανές αποφάσεις που μπορεί να λάβει το Δικαστήριο:

- Να μετατραπεί η Αγία Σοφία σε τέμενος.
- Να μετατραπεί σε ένα υβριδικό μοντέλο παράλληλης λειτουργίας μουσείου - τεμένους (όπως είναι και η μέχρι τώρα εισήγηση).
- Να συνεχίσει τη λειτουργία της ως μουσείο.

Οι δύο πρώτες αποφάσεις απαιτούν την έκδοση προεδρικού διατάγματος ,προκειμένου να εφαρμοστούν. Τα ανωτέρω ενδεχόμενα μπορούν να αποτυπωθούν με τη μορφή δενδρογράμματος ως εξής:

Εικόνα: Δενδρόγραμμα πιθανών αποτελεσμάτων.

Ανάλυση

Δεδομένου του ότι υπάρχει ιστορικό δεδουλευμένης υπόθεσης για τη Μονή της Χώρας και του ότι έχουν ήδη γίνει γνωστές οι προθέσεις του δικαστηρίου για ένα υβριδικό μοντέλο, η πιθανότητα το δικαστήριο να αποφασίσει τη διατήρηση της μουσειακής λειτουργίας θεωρείται μηδαμινή. Επομένως το Ενδεχόμενο Ε θεωρείται απίθανο ενδεχόμενο με χαμηλή πιθανότητα πραγματοποίησης, έστω 10%.

Εάν ληφθεί υπόψη το ότι ο δικαστής είναι φιλικά προσκείμενος στον πρόεδρο Ερντογάν και το ότι υπάρχει ήδη φήμη για υβριδική λειτουργία, η πιθανότητα αυτής θεωρείται μεγαλύτερη της μετατροπής σε αποκλειστικά χώρο λατρείας. Έστω ότι η αναλογία των δύο 'αλλων αποφάσεων είναι 2/3 προς 1/3. Επομένως, υπάρχει 60% πιθανότητα να λειτουργήσει υβριδικά και 30% να λειτουργήσει αποκλειστικά ως τέμενος.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η Αγία Σοφία θα μετατραπεί σε τέμενος ή θα έχει υβριδική λειτουργία. Εάν θεωρηθούν ειλικρινείς οι δηλώσεις του τούρκου προέδρου, και οι λόγοι για τους οποίους προβαίνει σε αυτές, ότι επιθυμεί τη μετατροπή του κτιρίου σε χώρο λατρείας και δεδομένου του ότι και οι δύο αποφάσεις θα κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση, θεωρούμε ότι η πιθανότητα να μην εκδοθεί προεδρικό διάταγμα επικύρωσης της απόφασης είναι χαμηλή, έστω 10%.

Επομένως, η πιθανότητα των ενδεχομένων υπολογίζεται τελικά ως εξής:

- Το δικαστήριο αποφασίζει να λειτουργήσει ως τέμενος και ο πρόεδρος επικυρώνει την απόφαση με Προεδρικό Διάταγμα (Ενδεχόμενο Α): 27% πιθανότητα ($0,3*0,9=0,27$)
- Το δικαστήριο αποφασίζει να λειτουργήσει ως τέμενος και ο πρόεδρος δεν επικυρώνει την απόφαση με προεδρικό διάταγμα (Ενδεχόμενο Β): 3% πιθανότητα ($0,3*0,1=0,03$)
- Το δικαστήριο αποφασίζει να λειτουργήσει υβριδικά και ο πρόεδρος επικυρώνει την απόφαση με προεδρικό διάταγμα (Ενδεχόμενο Γ): 54% πιθανότητα ($0,6*0,9=0,54$)
- Το δικαστήριο αποφασίζει να λειτουργήσει υβριδικά και ο πρόεδρος δεν επικυρώνει την απόφαση με Προεδρικό Διάταγμα (Ενδεχόμενο Δ): 6% πιθανότητα ($0,6*0,1=0,06$)
- Το δικαστήριο αποφασίζει να λειτουργήσει ως μουσείο (Ενδεχόμενο Ε): 10% πιθανότητα (0,1)

Για την επαλήθευση της συνολικής πιθανότητας θα πρέπει το άθροισμα των πιθανοτήτων όλων των ενδεχομένων να ισούται με την μονάδα. Επαλήθευση συνολικής πιθανότητας:

$$0,1+0,54+0,06+0,27+0,03 = 1 \text{ (ορθό)}$$

Αποτέλεσμα

Επομένως, το πιθανότερο αποτέλεσμα είναι η Αγία Σοφία να μετατραπεί σε χώρο λατρείας, είτε αποκλειστικά, είτε με υβριδική λειτουργία. Το πιθανότερο εκ των ενδεχομένων είναι το δικαστήριο να αποφασίσει την υβριδική λειτουργία και ο πρόεδρος να επικυρώσει την

απόφαση με προεδρικό διάταγμα. Τα ανωτέρω έχουν υπολογιστεί με βάση τα δεδομένα που αναλύθηκαν, χωρίς να ληφθούν υπόψη άλλοι παράγοντες. Εάν τα δεδομένα αλλάξουν ή εμπλακούν άλλα δεδομένα, ομοίως, αλλάζει και η πιθανότητα κάθε ενδεχομένου. Θα πρέπει επίσης να τονιστεί πως ένα ενδεχόμενο, ακόμη και εάν έχει απειροελάχιστη πιθανότητα πραγματοποίησης, εάν δεν ισούται με το αδύνατο ενδεχόμενο (0% πιθανότητα πραγματοποίησης), μπορεί να πραγματοποιηθεί.

Πηγές:

<https://www.orthodoxianewsagency.gr/epikairotita/thlipsi-tzami-kai-pali-i-moni-tis-xorastin-poli/>

<https://www.capital.gr/epikairotita/3465328/pos-ermineuetai-i-dikastiki-apofasi-gia-tin-agia-sofia>

<http://www.pelop.gr/?page=article&DocID=584268>

https://www.ethnos.gr/kosmos/109472_stis-2-ioylioy-krinetai-i-agia-sofia-tha-ginei-tzami

<https://www.kathimerini.gr/1085511/article/epikairothta/kosmos/dw-giati-o-erntogan-8eleina-kanei-tzami-thn-agia-sofia>

<https://www.kathimerini.gr/1086005/article/epikairothta/politikh/to-paixnidi-erntogan-methn-agia-sofia>

<https://www.theartnewspaper.com/news/court-ruling-converting-turkish-museum-to-mosque-could-set-precedent-for-hagia-sophia>